

Teologiaren ikuspegitik, askatasuna lortzeko hiru urrats horiek egin behar dira: Ez bata bestearen atzetik, dinamika bakarrenen bide luzean baizik. Prozesu horretan, bestalde, ez dago inoiz ere lorpen behin-betikorik. Lorpenen bat behin-betikotzat jotzea Jainkoaren mailara eramatea da: *idolatria, erlijiozko hizkeran. Lorpen behin-betikoa Jainkoaren eskuetan dago eta ez du gizakiak ezagutzen. Lorpen partzialak, ordea, askatasun osorako urratsak dira. Horiek egitea ala ez egitea da egiaztabidea, askapen osoan sinesten den ala ez den.

Era horretara esaten da, Jainkoaren erreinuaren *utopiaren adierazpidea dela askapena. Nahitaezkoa da askatasun partzialak lortzea, askatasun osoa eskuragarri dela sinestertzeko. Gizakiak askatasun partzialak ez ditu lortzen bere zilborrera eta zerrurantz begira geratuz, aske sentitu arte --Jainkoaren eragin ezinezkoaren zain edo-- eta bai, nork bere burua emateraino, *senidea askatzeko prozesuan parte hartuz. Hemen daude askapen-teologiaren apustua eta horrek sortzen dituen esperantzak eta kezak.

Ik. Libertatea; Jainkoaren erreinua; Askapen-teologia; Salbamen-historia.

P. Agirrebaltzategi/J.M. Zalakain

Askapen-teologia

Hego Amerikan, Vatikanoko II. Kontzilioaren ondoren, sortu, landu eta zabalduriko teologiazko joera indartsua. Horren abiaburuen lehen azalpen zabalak Gustavo Gutiérrez-ek eman zuen Teología de la Liberación. Perspectivas izeneko liburuan (Sígueme, Salamanca, 1972). Honetara definitzen du autoreak teologia hori: "(...) reflexión crítica de la praxis liberadora, una teología de la transformación liberadora de la historia de la humanidad, y, por ende, también de la porción de ella --reunida en ecclesia-- que confiesa abiertamente a Cristo" (44. or.).

Askapen-teologia ez da sail jakin bati buruzko gogoeta fedezkoa; teologia, beraren osoan, egiteko metodoak definitu ohi du askapen-teologia.

Metodo hori, berriz, *behartsu eta zapalduen esperientziatik abiatzen da, eta funtsezko urrats hauek egiten ditu: 1. Pobre eta zapalduen aldetik beren egoeraz jabetzea, eta egoera horren azterketa sozio-analitikoa egitea, horretatik irtetzeko askapenaren bidea urratzeko asmoz; 2. Kristau fededunen partaidetza askapeneko ihardunean; 3. Askapeneko ihardunbide edo praxiaren fedezko gogoeta kritikoa.

Honetara laburbiltzen dute L. eta C. Boff anaiek askapen-teologiaren prozesua:

"Reflexionar a partir de la praxis, dentro del inmenso esfuerzo de los pobres junto con sus aliados, buscando inspiración en la fe y en el evangelio para el compromiso contra su pobreza en favor de la liberación integral de todo hombre y del hombre entero, eso es lo que significa la teología de la liberación" (Cómo hacer teología de la liberación, Ed. Paulinas, Madrid, 1986, 17. or.).

Askapen-teologiak *Biblian eta kristau-ihardunbide jatorrean aurkitu uste ditu bere oinarri eta norabide nagusi diren puntuok: a) Behartsuen eta zapalduen aldeko hautua; b) Askapenaren mezua berorren adiera psikologiko-historiko-teologikoan.

Zapalkuntzaren esperientzia eta askapeneko ihardunbidea daudenez teologiazko gogoetaren abiaburuan eta bide osoan, askapen-teologiak berak forma eta edukin ezberdinak hartuko ditu gizarte eta herri bakoitzean, bertan nagusia den zapalkuntza-formaren (politikoaren, ekonomiaren, sozialaren, kulturazkoaren, hizkuntzazkoaren) arabera. Horrela honelako izenak ere hartu izan dituzte askapen-teologiaren joera ezberdinek: "Askapen-teologia beltza", "Emakumeen askapen-teologia", etab. Asiako hainbat kristau-elkartetan askapen sozio-kulturala nabarmendu dute bereziki askapen-teologia lantzean.

Zapalkuntzazko egoeratik ateratzeko fededunak (fededunen elkarteak) duen esperientziatik Jainkoaren *hitzaren (Eskritura Santuaren) "irakurketa berria" egiteko *hermeneutika edo adierazpen-sistema herriarena da askapen-teologiaren metodologiaren gai nagusienetakoa. Biblia bera den bezala, teologia ere hizkuntzazko gertakaria da funtsean; horregatik hizkuntzazko zapalkuntzak eta askabideak esanahi eta eragin berezi-berezia ditu askapen-teologia lantzean.

"Hirugarren munduko" kristauen eta *Elizen ekarpen teologiko garrantzizkotzat hartu da askapen-teologia, eta halako balio unibertsala ere aitortu zaio Eliza osoarentzat. *Kristautasunaren etorkizuna neurri handi batez "Hirugarren mundu" horretan jokatu denez, garrantzi handiagoa hartzen du bertatik sorturiko askapen-teologiak. Horrek Herri bakoitzean eta nazioen artean eduki dezakeen erasan sozio-politikoaz ere oharturik dago hainbat agintari politiko.

Aitortzen zaion balio unibertsal horregatik, askapen-teologiak esanahi apartekoa du, "Hirugarren mundutik" kanpo ere, inperio ekonomiko-politiko modernoan eta botere estatual-zentralisten kontra beren askapen sozio-ekonomiko eta nazional-kulturalaren aldeko borrokan diharduten gizarte eta Herrietako kristaudentzat ere.

Kristau-Elizetan halako arrakasta eta zabalkunde handia eta gizarte osoan halako oihartzun harrigarria hartu duen teologiazko korrante honek zenbait kontradikzio sortu du bereziki *Eliza Katolikoko *hierarkiaren barruan. Teologia "berriaren" balio handiak eta garrantzia aitortzearekin batera, susmo txarreko eta neurri batez gaitzespenezko jarrera nabarmendu du Vatikanoko Fedearen Irakasbiderako Kongregazioak, batez ere 1984-ean argitara emandako Libertatis nuntius instrukzioan. Baina ez da inola ere askapen-teologiaren gaitzespen orokorrik eta erabatekorik egon hierarkia katolikoaren aldetik.

Bitartean hainbat Herri eta gizarte pobre eta zapalduetako kristau-elkarteetan esperantza bizia suspertu du Askapen-teologiak.

Ik. Teologia; Libertatea; Oinarriko kristau-elkarteak; Askapena; Iraultzaren teologia.

Paulo Agirrebaltzategi

Askatasuna

Ik. Libertatea.

Asmoa, Jainkoaren

Historia osoaren funtsezko xedea, betidanik Jainkoaren adimen-nahimenei baitan dagoena. Asmo horren arabera, gertatzen diren guztiak helburututa ikusten ditu kristau-fedek; era berean, *patu itsua eta zentzugabetasuna ukatzen ditu historiaren ulerpenean.

Jainkoaren asmoaren arabera, munduaren historia osoa *salbamen-historia da kristau-fededunentzat.

Ik. Fatalismoa; Determinismoa.

Association for the Promotion on the Unity of Christendom (A.P.U.C.)

1857an A.M. Phillipps de Lisle-k sorturiko erakundea, Eliza Anglikanoaren eta Erromatarraren arteko batasun-bidea irekitzeko: Katolikoek ezezik, anglikanoek eta ekialdetarrek osotzen zuten erakundea. 1864-ean Ofizio Santuak gaitzetsi egin zuen.

Ik. Ekumenismoa.

Aste santua

Bazko-igande aurreko aste osoa da, katoliko guztiek jaiera bereziz ospatzen dutena, Jesukristoren heriotz-aurreko egunetako gertakariak eta nekaldia gogoratuz. *Erramu-egunean hasten da, Jesusen Jerusalemeko sarrera aintzazkoa ospatuz. Bereziki santu-

tzat hartzen da hirurren santua, hau da, ostegun, ostiral eta larunbat santuek osotzen dutena.

Ik. Kristoren nekaldia.

Asteroko atsedenaldia

Elizaren hizkeran igandez atsedena hartzeko agindua esateko erabiltzen da.

Ik. Elizaren aginduak.

Astro-erlijioa

Erljio uranikoa ere esaten da.

Greziarren eta erromatarren artean zabalduko sinesbide eta ekinbide erlijiozkoak, astroekin zerikurisik zutenak. Egipton aurki daitezke lehenago horrelako sinesteak eta ariketak. Mesopotamian jaiotako astrologiarekin ere aski lotuta dago, bestalde.

Gizakien xedea eta *salbamena *izarren eta bereziki planeten eta horien ibilbidearen eraginpean omen dago. Hari igartzeko astroen ibilbideen araberrako sistema kronologiko eta zodiakal konplexuak eratu zituzten. Astro-erlijioa izarrak jainkotzera iristen da, edota jainko bakoitzari bere izarra esleitzera.

Erljio-mota hau ez da beste hainbat Herri primitibotan aurki daitekeen eguzkiaren edo ilargiaren gurtzarekin berdindu behar.

Euskaldunen artean ere bere lekua ukan zuen horrelako erlijio-motak, asturua eta horren eratorria den asturumendua hitzak iradokitzen digunez.

Ik. Astrologia; Asturumendua; Eguzkia; Ilargia.

Astrologia

Sin.: Astromantzia

Munduko gertakariak eta gizon-emakumeen xedea astroen konstelazioen eraginpean dagoela irakasten duen jakintza, eta horren arabera haiek aurrirusteko eta haiei igartzeko antzea. Aztiapen-mota da. Garai batean zuen erlijiozko kutsua gaur gehienbat galdu egin du, benetako jakintza bihurtu den neurrian, eta horrela astromantziatik bereizi egin da gehiago.

Ik. Aztiapena; Asturumendua.

Astromantzia

Ik. Astrologia.

Asturua

Ik. Patua; Asturumendua.